

(Az alábbiakban olvasható írás az INTERNET MAGAZIN 2006, márciusi első számában jelent meg)

Tyrker a pusztai hajós

avagy egy magyar viking tanulságos históriája

Magyar Attila az Őskultúra Alapítvány vezetője, évtizedek óta foglalkozik a IX.-XI.-század tárgyi és szellemi kultúrájának kutatásával, népszerűsítésével. Az alábbiakban az Árpád-kori Magyar történelem egy rendkívül izgalmas vonatkozásáról, a magyar-viking kapcsolatokról mesél.

Rögtön az elején tisztázzuk, hogy mi közünk nekünk a vikingekhez?

A magyar honfoglalás kora és az azt közvetlenül megelőző időszak a viking kalandozások fénykora. Eleink már az Etelközi tartózkodás idején „szomszédai” a svéd viking (rusz-varég) fennhatóságú és alapítású államalakulatnak, a Kievi Rusz-nak. Ezen állam utódja a mai Oroszország, nevében (Russia) is őrzi ennek emlékét. A korabeli krónikák és a tárgyi leletek, a két nép közötti élénk kereskedelmi, hadi és diplomáciai kapcsolatokról számolnak be.

A IX.-XI.-századi magyar sírok bővelkednek viking tárgyokban (zömében fegyverek), míg a világszerte feltárt viking leletek között gyakran ott találjuk a magyar kézműves mesterek alkotásait (rendszerint ékszerek, veretek). A két nép díszítőművészete szemmel láthatóan hatással volt egymásra.

A Magyar lovas hadak és a viking harcosok hol szövetségesként, hol egymás ellen hadakozva, jelentősen befolyásolták a korszak hadtörténetét. Szent István királyunk testőrségében több száz északi harcos szolgált, javarészt a Kievi Rusz-ból származó vikingek. Ennek a bizánci mintára szerveződő Varég Gárdának (nevezték őket Varang-nak és Varjág-nak is) a trónörökös, Szent Imre herceg volt a vezetője.

Letelepítésük emlékét máig őrzi néhány Magyarországi helység neve. (pl. Varáng, Oroszi, Oroszvár)

Viking. Mit jelent és kiket takar ez a szinte misztikus képzeteket keltő szó?

Viking gyűjtőnéven az óskandináv népeket nevezzük. A szó eredete, a tudomány által leginkább elfogadott magyarázat szerint a következő: A Vik-ek védett tengeröblökben létrehozott kereskedelmi és hadi bázisok. Viking-nek azokat a hajósokat nevezték, akik kereskedelmi és hadi vállalkozásaik során, ezen öblökből kiindulva portyáztak. Otthon földművesek, halászok és állattartók, útjaik során marcona hajósok, akik kereskedve, vagy fegyverrel, de mindig a zsákmány reményében indultak kalandos, nemritkán hónapokig, vagy évekig tartó vállalkozásaikra.

Közkeletű elnevezésük még a normann (északi ember). A nyolcadik századtól, kirajzásaik többször átformálták az európai térség gazdasági és politikai viszonyait. Országokat rohantak le és fosztottak ki. Városokat alapítottak és országnyi területeket népesítettek be. Uralkodókat buktattak meg, vagy segítettek trónra. Néhány évszázados szereplésük, át meg átrajzolta a korabeli Európa térképét.

Tevékenységük számtalan, máig élő nyoma közül, az általuk alapított Normandia, vagy az angliai York (eredeti formájában Yorvik) nevében is hirdeti emléküket.

Ide kívánczik egy érdekes, magyar vonatkozású történet.

A híres-hírhedt Vörös Erik, akit erőszakos cselekedetei miatt Izlandról száműztek, előbb felfedezte, majd telepésekkel visszatérve benépesítette Grönlandot. A szigetet ő maga nevezte el „zöld föld”-nek, hogy ezzel az ügyes reklámfogással vonzóbbá tegye az odaköltözést fontolgatók számára.

A saga-irodalom (óskandináv elbeszélések) egyik története szerint, Vörös Erik fia, Leif Erikson egy Bjarni nevű hajós szavainak hatására erős hajót vásárolt, legénységet toborzott és nekivágott bizonyítást szerezni, hogy az akkori ismert világ végét jelentő óceánon túl valóban a semmi kezdődik-e, vagy mint Bjarni állítja, ott is van valamilyen, addig ismeretlen föld. Leif hajójának harminc-egynéhány fős legénysége között, apja utasítására ott utazott Vörös Erik egyik régi harcostársa, egy Tyrker nevű férfi. A történet szerint ez az ember Leif nevelője, tanítója volt.

A dolog érdekessége a számunkra, hogy a Tyrker név korabeli jelentése „a Magyar”!

Ki tudja, hogy ez a hazánkfia mi okból, milyen kalandos módon szakadhatott messzi idegenbe, a távoli északra, de mindenesetre tény, hogy Tyrker nevű hősrünk ott hajózott Leif Eriksonnal, amikor az akkor ismert világ határán túl felfedeztek, egy új földet, amit ők Vinland-nak (erdősföldnek, vagy szőlősföldnek) neveztek el. A kalendárium ekkor az Úr 1000. esztendejét mutatta. A Kárpátokon belül éppen királlyá koronázták Szent Istvánt, aki a magyar törzsekből erős államot alakított.

Leif Eriksonnak, Tyrkernek és a többi, velük hajózó vikingnek természetesen fogalma sem volt róla, hogy a föld, amit ők (évszázadokkal Kolombusz előtt!) felfedeztek, később Amerika néven híresül el. Kikötésük és első településük helyét azóta feltárták és rekonstruálták a régészek, az Újfundlandhoz tartozó l'Anse aux Meadows-ban.

Ugyanebben a sagában olvashatjuk, hogy a hosszú tengeri út után végre partközelségbe kerülve, felhajóztak egy folyón és ahol kikötöttek, ott szőlőt, vagy ahhoz hasonló bogycsücsöt találtak. (egy teória szerint innen a vinland elnevezés) Amikor továbbindultak volna, sehová nem lelték Tyrkert. Keresni kezdték és egy félreeső helyen, meglehetősen részeg állapotban találták, amint a saga szavaival élve „ismeretlen nyelven gajdolt”. Ha igaznak fogadjuk el a származásáról szóló okfejtést, (és miért ne tennénk, hiszen a régészet minden egyébben igazolta ennek a sagának az állításait!) akkor egy megkapóan emberi pillanat tanúi lehetünk.

Képzeljük el, hogy ez az ízig-vérig szárazföldi ember, a végtelen pusztákon vágta a lovak nyergébe szokott nép fia, sorsának ki tudja miféle hányattatásai eredményeként, most minden képzeletet felülmúlóan távol került a világától. Csoda-e, ha kicsit felönt a garatra és távoli hazájának dalaiban keres vigaszt?

Szerző:

